הכותב. אם כן למה כתב לה כו'. בגמרא [ע"ב] מפרש טעמא: הכי גרסינן **רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות.** ובגמ' [ע"ב] מפרש מאן הן פירי פירות: **שמעתא על מה שכתוב בתורה.** דקסבר ירושת הבעל דאורייתא ובגבא בתרא (דף קיח:) נפקא לן מהאי קרא[1]) דאמרו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה האי וירש אותה יתירא הוא לדרשא שהאיש יורש את אשתו ואשתו זו אשתו. ואע"ג דאמרו דקרא לאו אשתו היא דהא כתיב ביה[2]) ונתתם את נחלתו לאחרו וליכא למימר שתירש האשה את בעלה דהא ממשפחתו כתיב[3]) מיהו גבי קרא יתירא דורש אותה דרשינן הכי ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ממשפחתו אחרו וירש אותה האיש יורש את אשתו: **וכל המתנה כו'.** אבל פירות תקנתא דרבנן היא ומאי לאתנויי עלייהו: **גמ' תני ר' חייא האומר לאשתו.** ולא תני כותב דאשמועינן דבאמירה בעלמא נמי סליק נפשיה בלא שום קנין וכתיבה: **וכי כתב לה מאי הוי.** וכל שכן אמירה: **האומר לחבירו.** כגון שדה של שותפין ואמר האחד לחבירו אחד מן הלשונות הללו [בין בכתיבה בין באמירה]: **לא אמר כלום.** דאין כאן לשון מתנה: **בכותב לה ועודה ארוסה.** ודאי מי שהקרקע שלו ובא ליתנו לחבירו צריך לשון מתנה ומתניתין בכותב לה עד שלא זכה בנכסים ומתנה עמה שלא זכה בהן לכשיזכה ואין צריך לשון מתנה שהרי אין לו עכשיו רשות בהן: **ממקום אחר.** שאינה ירושת אבותיו אלא ע"י מעשיו תנא לו כגון נחלת אשתו הבאה לו ע"י נשואין שלו דהואיל ומשום תקנתא דידיה תקון רבנן והוא בא למחול עליה מוחל וכדרב הונא: **בתקנת חכמים.** שתיקנו לטובתי ואינה טובה לי: **כגון זו.** לקמן מפרש אהייא אתמר: **מאי כגון זו.** אהיכא אמרה רבא: **כדרב הונא.** אמזונות שתיקנו לאשה תחת מעשה ידיה ואי אמרה אי אפשי בתקנה זו שתיקנו חכמים לטובתי שאשו לכל הנשים זימנין דלא ספקי להו מזונות במעשה ידיהן ותקנו להן מזונות ומעשה ידיהן לבעל אני איני צריכה לך מעונגת אני ואי אפשי לעשות מלאכה אמלא לי מזונות או יש לי אומנות יקרה יתר על כדי מזונותי: **אי הכי.** דטעמא משום דתקנתא דידיה הוא ויכול למחול עליה אמאי אצטריך דבי רבי ינאי לאוקמה בכותב לה ועודה ארוסה אפילו נשואה נמי: **ידו כידה.** והכי הוא כשותף בהן וכיון שנכסים שלו צריך לשון מתנה ואין מועיל בה לשון דין ודברים: **נפקא מינה לשומרת יבם.** כלומר לענין דין ודברים לא פליגי דבין ידו כידה ובין ידו עדיפא מידה אין מועיל בה לשון דין ודברים לסלקו ופלוגתא דאביי ורבא לענין שומרת יבם אצטריך. וביבמות אפליגו בה אביי ורבא בפרק החולץ (דף לח: ואילך) גבי מתני' דפ' דלעיל בהאשה[2]) שומרת יבם שנפלו לה נכסים דקתני מתה מה יעשה בכתובתה כו' ואיפליגו בית שמאי וב"ה ואוקי אביי פלוגתייהו בשנפלו לה כשהיא תחתיו דבעל בחיי בעל הראשון קסבר אביי ידו כידה לפיכך כשמת ונפלה לפני יבם ומתה עד שלא נתייבמה יורשיה דבעל שיהם בחיים לירש זה מכח אחותו וזה מכח אחיו לבית שמאי חלוקה עדיפא ולבית הלל חזקה קמייתא עדיפא לפיכך נכסי מלוג בחזקת יורשי האב ופליג רבא דאביי דאמר אי דנפלו לה כשהיא תחתיו דכולי עלמא ידו של בעל עדיפא מידה וכשמת עמד אחיו ליבמה במקומו והרי הוא כמותו ואם מתה כשהיא שומרת יבם אין ליורשיה בהן כלום ומתני' דב"ש דנפלו לה כשהיא שומרת יבם: **קנו מידו מסו.** אבריתא דהאומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו אבל אתמנתיתן לא מהניא קנין ליפות כחה דהא באמירה בלא לשון מתנה סגי לאסתלוקי אפילו מגופה של קרקע היכא דפרים כדקתני סיפא וטעמא דמתני' דאמר ה"ז אוכל פירות לאו אלא משום דלא פרים ממאי סליק נפשיה ואמרי' ידה על התחתונה כדמפרש לקמן [ע"ב] ואינה יכולה לומר מן הכל נסתלקת הילכך מה לי קנו מה לי לא קנו אלא אבריתא קא בעי לה דקתני לא אמר כלום וטעמא משום גריעותא דלישנא הוא: **מסו.** מי אמרי' לא הקנה בחליפין הללו כלום ולא אמר עליה אלא לשון דין ודברים או דלמא אין חליפין בחיים אלא לדבר שיש בו ממש שזה קונה את הסודר ומקנה לו חפץ המכר או המתנה ועל גופה של קרקע קנו מידו ומתנה גמורה היא: **מדין ודברים קנו מידו.** מה שפירש על הקנין קנו מידו והוא לשון דין ודברים ואינו כלום: בעורך

הכותב [1]**לאשתו** דין ודברים אין לי בנכסיך הרי זה אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה אם כן למה כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך שאם מכרה ונתנה קיים [2]כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן הרי זה אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה ר' יהודה אומר לעולם [3]אוכל פירי פירות עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם [4]כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירי פירותיהן בחייך ובמותך אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה אינו יורשה רשב"ג אומר [5]אם מתה יירשנה מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה [6]וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל: **גמ'** תני [7]רבי חייא [8]האומר לאשתו וכי כתב לה הכי מאי הוי והתניא [9]האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקת הימנה לא אמר כלום אמרי דבי רבי ינאי [10]בכותב לה ועודה ארוסה כדרב כהנא דאמר רב כהנא [11]נחלה הבאה לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה שלא יירשנה [12]וכדרבא דאמר רבא האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו שומעין לו מאי כגון זו כדרב הונא אמר רב [13]דאמר רב הונא אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה אי הכי אפילו נשואה נמי אמר אביי [14]נשואה ידו כידה רבא אמר [15]ידו עדיפא מידה נפקא מינה לשומרת יבם איבעיא להו קנו מידו מהו אמר רב יוסף מדין ודברים קנו מידו רב נחמן אמר [16]מגופה של קרקע קנו מידו אמר אביי מסתברא מילתא דרב יוסף בעורר

בכותב לה ועודה ארוסה סבר בהאשה רבה (יבמות לג. ופס) דאדם מקנה מכל מקום מייתי ראיה לדידן דקי"ל דאין אדם מקנה מדברי כהנא שיכול להקנות בכה"ג ובנסוף מייתי ראיה דרבא ליתן טעם דיכול להתנות אף על פי שלא בא לעולם דכיון דלטובתו תיקנוה יכול לומר אי אפשי באותה טובה ובמילתיה דרבא לחודא לא סגי בלא מילתיה דרב כהנא דממילתיה דרבא לא שמעי' שיכול להתנות בדבר שלא בא לעולם אע"ג דקאי על מילתיה דרב הונא דאייתי במזונות שלא באו לעולם אתם אינו מידוש במה שאין לה מזונות דאמרו יש לה ליטול מזונות בעל כרחה וכשרוצה חוזרת בה ולא קא משמע לן רב הונא אלא שיכולה להפקיע מעשה ידיה מבעלה וא"ת בלא רב כהנא נמי למה לא יוכל להסתלק בכותב לה ועודה ארוסה מידי דהוה אשאר כסות ועונה (לעיל דף ו.) דלרבי יהודה בדבר שבממון תנאו קיים ורבי מאיר נמי לא פליג אלא משום דקסבר מתנה גמורה מה שכתוב בתורה תנאו בטל ויש לומר דהכא מייתי באומר לה שלא דרך תנאי אלא אומר לה דין ודברים אין לי בנכסיך ועוד דלאשה איכא לאתנויי ומתני' הבעל והוה ליה פעוומי מילי בעלמא והשתא מייתי מדרב כהנא דהכי דמכח תנאי לא מהני מכח סילוק בעלמא מועיל: **קנו** מידו מהו. פירש בקונטרס דאבריתא קאי וקשה לר"י דמה יש להועיל שם קנין שהרי למי מקנה אותה והלא לר"ע מפקר לה ונראה לר"י דאגשאה קאי דאמרינן דידו כידה אי מהני לה שום קנין או לא:

בוצינא

מגופה של קרקע היכא דפרים כדקתני סיפא וטעמא דמתני' דאמר ה"ז אוכל פירות לאו אלא משום גריעותא דלשון דין ודברים הוא אלא משום דלא פרים ממאי סליק נפשיה ואמרי' ידה על התחתונה כדמפרש לקמן [ע"ב] ואינה יכולה לומר מן הכל נסתלקת הילכך מה לי קנו מה לי לא קנו אלא אבריתא קא בעי לה דקתני לא אמר כלום וטעמא משום גריעותא דלישנא הוא: **מסו.** מי אמרי' לא הקנה בחליפין הללו כלום ולא אמר עליה אלא לשון דין ודברים או דלמא אין חליפין בחיים אלא לדבר שיש בו ממש שזה קונה את הסודר ומקנה לו חפץ המכר או המתנה ועל גופה של קרקע קנו מידו ומתנה גמורה היא: **מדין ודברים קנו מידו.** מה שפירש על הקנין קנו מידו והוא לשון דין ודברים ואינו כלום: בעורר

מסורת הש"ס

א) לקמן דף ב:, ב) לעיל יו., ג) [קדושין יט: וש"נ], ד) [לקמן דף ב:], ה) לקמן לה. גיטין עז. ב"ב מג. מע. כריתות כד., ו) גיטין עז. ב"ק ח: ב"ב מע:, ז) לעיל נח: וש"נ ע: לקמן קז:, ח) [יומות לט.], ט) [סס], י) [במדבר מז], כ) ולף פ:], ל) [סס מט. ופס],

מוסף רש"י

לעולם אוכל פירי פירות. אם כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן, אוכל הוא פירי פירות, מוכר פירות ולוקח קרקע שיאכל לה קרן והוא אוכל פירות (לעיל נז:). האומר לחבירו. שהיא שותף עמו בשדה זו (כריתות כד: וכעי"ז גיטין עז.). ואין לי עסק בה. אחת מכל לשונות הללו (גיטין עז.) כלומר לא יהא לי עסק בה, ומכלל אתה שומע אלא הכל יהא שלך, אלא שלא הוציא הדבר בפירוש מפיו (רשב"ם ב"ב מג.). לא אמר כלום. ולא אבד זכותו (כריתות כד:) דמאחר שהיא שלו צריך לכתוב לשון מתנה (גיטין עז.) דאין זה לשון מתנה כשאמר לא יהא לי חלק בשלו דעל כרחו הרי הוא שלו עד שיאמר לחבירו שדי נתונה לך שדי המוכרה לך שדי מופקדת לכל מי שירצה (רשב"ם ב"ב מט.) דכיון דכבר יש לו חלק בשדה והוא אומר לא יהא לי חלק בו, אין זה לשון מתנה לחבירו אלא לשון תפלה הוא, הלואי שלא יהא לי חלק בשדה זו וכל זמן שלא אמר יהיה נתון לך שדה זו, לא יצא עדיין מרשותו, ואין תופס לשון זה אלא בדבר שעדיין לא זכה בו והוא מתנה עליו שלא יהא שלו כשיבא הזמן שעתיד לזכות בתוכו דבר, דאין אדם זוכה בדבר בעל כרחו, כדלקמן דאתלה לאחר מכן מתנה עליה שלא יירשנה, אבל מכיון שכבר הדבר שלו הוא והוא אומר לא יהא שלי לא אמר כלום, דבעל כרחו יהיה שלו כל זמן שלא יתנה לאחרים (רשב"ם ב"ב מג. עי"ש). בכותב לה. דין ודברים כו', ועודה ארוסה. קודם שזכה בנכסים ואין צריך לכתוב לשון מתנה דיכול להתנות כדרב כהנא (גיטין עז.) דאינו זוכה בפירות עד שעת נשואין וכדמפיק ואזיל דבירושת הבעלות לאדם בתקנת חכמים יכול לעקרן או מתנה עליה קודם הזמן בעוד שלא בא לידו ואומר לא יהא לי חלק בשאתו תמנון הנעתיד לבא לי בתקנת חכמים, דאין מוכיח לו לאדם בעל כרחו (רשב"ם ב"ב מט.). נחלה הבאה לאדם ממקום אחר. שאינה ירושת אבותיו מן התורה (גיטין עז.) הנעתידה לבא לו כגון נחלה דרבנן כדמפרש לקמן (רשב"ם ב"ב מט:). אדם מתנה עליה. קודם שזכה (גיטין עז.). שלא יירשנה. כגון דקאמר דין ודברים אין לי על אותה נחלה הנעתידה לבא לי, כלומר לא יהא לי דין ודברים (ב"ב שם). וכדרבא. כלומר ובאחוז נחלה מועיל התנאי, בנחלה הבאה לו בתקנת חכמים כדרבא, אבל בנחלה דאוריתא כגון דין ודברים אין לי בירושת אבי בשמעון, לא יועיל התנאי, דבעל כרחו שלו יהא אע"פ שתנה לאחרים בלשון מתנה (שם). האומר אי אפשי בתקנת חכמים. שעשו להנאתי, כגון זו. דלקמן דמדרבנן היא (שם) אמרינא אחריתא אמרה רבא (גיטין שם). שומעין לו. הואיל והתקנה לגרמו עבדיה יכול לומר כלום עשו אלא לנאתי, אני אי אפשי בהנאה זו (גיטין שם) דבעל כרחו לא יזכהו חכמים, שאם אינו מוקש בטובה שעשו לו חכמים לא ניתן לו בעל כרחו, שלדעתו תקנתה חכמים (ב"ב שם). מאי כגון זו. להיא אמרה רבא (גיטין שם) באתו תקנת חכמים היו מדברים בהכמ"ד שעליה אמר רבא כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זאת התקנה שאנו מדברים בה. שומעין לו (ב"ב שם).

בדרב הונא אמר רב. כלומר מתקנת מזונות שהבעל נותן לאשה היו עסוקים בבית המדרש והוא נוטל מלאכת ידיה מתחתיו ועל זה אמר רבא כגון זאת התקנה שתקנו חכמים מזונות האשה לטובתה, אם אומרת אי אפשי בתקנת חכמים בזו התקנה שתקנו לטובתי, דהא לגדיי אינה טובה, דמלאכת ידי עדיף על מזונותי אחזון ומלאכה שעשה מעשה ידיה לה (ב"ב שם). אינני ניזונת. לך כלום אלא בעצמי שומעין לה (לעיל נח:) אינו ניזונת משל בעלי ואינו עושה כי מלאכה. דכי תקון רבנן מזוני להנאתה תקון, זמנין דלא ספקה במעשה ידיה, ואחר כך תקנו מעשה ידיה לבעלה משום מיבה, הלכך יכולה לומר אי אפשי (גיטין עז.).

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פכ"ג מהל' אישות הל' כ' סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' נ: סעיף ח:

ב ב מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ד:

ג ג מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ח:

ד ד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

ה ו ז מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ג ח'

וסי' סט סעיף ז:

ו ח מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סי' נ: סעיף ג:

תוספות רי"ד

הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך ה"ז אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה א"כ למה כתב לה שאם מכרה ונתנה קיים. כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ה"ז אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה ר"י אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם. כתב לה דין ודברים אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה אינו יורשה רשב"ג אומר אם מתה יירשנה שהתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל: תני רבי חייא האומר לאשתו. פי' דבאמירה בעלמא בלי שום כתיבה וכל קנין מסתלק. ואי קשיא וכי מאחר דבדיבור בעלמא מסתלק למהדר ביה הא אוקימנא לה לקמן בכותב לה ועודה ארוסה וכיון שמתחלה התנה עמה ואח"כ נשאת לו ע"ד כן נשאת לו שלא יזכה בנכסים הלכך בדיבור בעלמא סגי לן שע"ד אותו הדיבור נשאת לו שלא יזכה בנכסים. וכי כתב לה הכי מאי הוה והתניא האומר לחבירו דין ודברי' אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקת הימנה לא אמר כלום אלמא מצי א"ל מדין ודברים סליקי נפשאי. פי' שנים הם שותפים בשדה ואומר א' לחבירו א' מג' לשונות הללו לא אמר כלום שהרוצה להקנות שדהו לחבירו צריך שיכתוב לו לשון מתנה לא לשון סילוק. שי"ל לא סלקתי עצמי אלא שלא אערעד עליך שום תביעה על חלקך ואין זה לשון מתנה וזכוי שיתן לו חלקו במתנה ואע"פ שהלך חבירו והחזיק לא עשה כלום וה"נ לא (מהני) [מבריא] באמירה אלא אפילו בכתיבה לא יהא כלום אמרי דר"י בכותב לה ועודה ארוסה. פירוש בוודאי מי שהקרקע שלו ובא לתתו לחבירו צריך שיכתוב לשון מתנה ולא לשון סילוק שלא יועיל כלום. ומתני' בכותב או באומר לה בעודה ארוסה עד שלא נשאת וזכה בנכסים ומתנה עמה שלא יזכה בהן לכשישאנה וא"צ כאן לשון מתנה שהרי אין לו עכשיו רשות בהן וכדרב כהנא דאמר רב כהנא נחלה הבאה לו לאדם ממ"א מתנה עליה שלא יירשנה. פי' שאינו ירושת אבותיו אלא ע"י [מעשיו] תבא לו כגון נחלת אשתו הבאה לו ע"י נשואין הללו. והואיל ומשום תקנה דידיה תיקון רבנן שייורשנה והוא בא למחול מוחל. דדוקא בירושה שהוא מן התורה אין יכול להסתלק ממנה עד שלא תבא לידו שהאומר מה שאירש מאבא מ"ל לא אמר כלום וכמו שאין יכול למכור כך אין יכול להסתלק ממנה עד שלא תבא לרשותו ואי הות ירושת הבעל דאורייתא לא הוי מצי מסתלק ממנה עד שלא תבא לרשותו אבל משום דהוא מדרבנן יכול להסתלק ולומר א"א בתקנה זו שתיקנו

בוצינא טב מקרא. לא כפי' הקונטרס דפירש דשניהן מין דלעת הן דהא קישואין מתרגמינן בוצינא וקרא היינו דלעת כדמוכח בפ' הנודר מן המבושל (נדרים נא.) וקישואין ודלועין שני מינין הן כדתנן במס' כלאים (פ"ג מ"ה) נוטע אדם קישות ודלעת בתוך גומא אחת ובלבד שיהא נוטה שער שורה זו לכאן ושער שורה זו לכאן ודלעת גדולה ומשובה יותר מקישואין אלא שמאחרת להתבשל והקישות ממהרת לבשל ומשל הדיוט כך הוא שאדם אוהב הקישות יותר שיהנה בה מהרה ממה שהוא אוהב דלעת ולהמתינה אע"פ שהיא טובה יותר. ר"ת ה):

מיתה שביחא. שמא משום דרוב פעמים ° מסתכנת גלידה:

מכירה לא שביחא. שקשה לה למכור משום שבא בית אביה: **רב אשי אמר בנכסייך ולא בפירותיהן.** (ו) למאי דלית ליה לרב אשי יד בעל השטר על התחתונה תימה למאי קתני שאם מכרה ונתנה קייס בדיעבד לכתחילה נמי תמכור:

פירי פירות דוקא. ואפי' לא כתב עד עולם נסתלק כאילו כתב עד עולם אבל אין לפרש דאי פירי פירות דווקא עד עולם לא מהני דהא מסיק אם תמצא לומר פירי פירות דווקא עד עולם למה לי הא קמ"ל דכיון דכתב לה עד עולם דמי משמע דעד עולם פשיטא ליה טפי דמהני אפילו כשנאמר פירי פירות דווקא:

הוה אמינא עד עולם אפירות. פי' בקונטרס דהוי עד עולם לא בשנה ראשונה ולא בשניה וקשה לר"י דמה לי ראשונה ומה לי שניה ועוד דאפי' רבי יהודה מודה דפירות גופייהו לא אכיל לעולם ואפילו לא כתב לה עד עולם אלא דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן מדלא פליג אלא בפירי פירות אלא הכי פירושא הוה אמינא עד עולם אפירות שבחייה ובמותה לא יאכל פירות להכי איצטריך פירי פירות לומר דלא יאכל לעולם לא פירות ולא פירי פירות:

וקסבר ירושת הבעל דרבנן ועשו חיזוק. ולא"ת בפירות אמאי תנאו קיים לכ"ע וי"ל דבפירות דלא שכיחי לא עבדו רבנן חיזוק כדאמרי' בריש אע"פ (לעיל נו: ופס) אבל ירושת הבעל שכיחא דנכסי אמן ברזל שכיחא טפי מנכסי מלוג דאפילו ליתומה ו) עניה אין פותחין מחמשים זוז: וסבר דאכלינהו לפירי פירי פירות מהיכא אלא בדשיירא הכא נמי בדשייר: רבן שמעון בן גמליאל אומר כו': אמר רב הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ולא מטעמיה מאי הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ולא מטעמיה אילימא הלכה כרשב"ג דאמר אם מתה יירשנה ולאו מטעמיה דאילו רשב"ג סבר ז) מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ורב סבר תנאו קיים א) וקסבר ה) ירושת הבעל דרבנן ו) וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה וסבר

בעורר אבל בעומד מגופה של קרקע קנו מידו אמר אמימר הלכתא מגופה של קרקע קנו מידו אמר ליה רב אשי לאמימר בעורר או בעומד למאי נפקא מינה לכדרב יוסף אמר ליה ט) לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי: אם כן למה כתב לה וכו': ותימא ליה מכל מילי סליקת נפשך אמר אביי ° יד בעל השטר על התחתונה ואימא מפירי אמר אביי ב) בוצינא טב מקרא ואימא מירושה אמר אביי ג) מיתה שכיחא מכירה לא שכיחא וכי מסליק אינש נפשיה ממילתא דלא שכיחא ממילתא דשכיחא לא מסליק אינש נפשיה רב אשי אמר בנכסייך ולא בפירותיהן בנכסייך ולא לאחר מיתה: רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות: תנו רבנן אלו הן פירות ואלו הן פירי פירות הכניסה לו קרקע ועשתה פירות הרי הן פירות מכר פירות ולקח מהן קרקע ועשתה פירות הרי הן פירי פירות איבעיא להו לרבי יהודה פירי פירות דוקא או דלמא עד עולם דוקא או דלמא תרוייהו דוקא אם תמצי לומר פירי פירות דוקא עד עולם למה לי הא קמ"ל כיון דכתב לה פירי פירות כמאן דכתב לה עד עולם דמי ואם תמצי לומר עד עולם דוקא פירי פירות למה לי הא קמ"ל אע"ג דכתב לה פירי פירות אי כתב לה עד עולם אין אי לא לא ואם תמצי לומר תרוייהו דוקא תרתי למה לי צריכא דאי כתב לה פירי פירות ולא כתב לה עד עולם הוה אמינא פירי פירות הוא דלא אכיל אבל פירא דפירי פירות אכיל להכי איצטריך עד עולם ואי כתב לה עד עולם ולא כתב לה פירי פירות הוה אמינא לעולם אפירות קאי להכי איצטריך פירי פירות: איבעיא להו כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירי פירות מהו שיאכל פירות מפירי פירות סליק נפשיה מפירי לא סליק נפשיה או דלמא מכל מילי סליק נפשיה פשיטא דמכל מילי סליק נפשיה דאי אמרת מפירי פירות סליק נפשיה מפירי לא סליק נפשיה כיון דאכלינהו לפירות פירי פירות מהיכא וליטעמיך הא דתנן רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות כו' כיון הא קא משמע לן כו'. אין ודאי לא בעי למכתב מיהו אי לא תני הוה אמינא דאי כתב פירי פירות הוה כתב עד עולם להכי תני למימר דאפילו כתב פירי פירות בעינן עד עולם: **תרתי למה לי.** למיכתב בשטר: **לעולם אפירות קאי.** לא אוכל הפירות לעולם לא בשנה זו ולא בשנים הבאות אבל פירי פירות אוכל: הכי גרסינן **וליטעמיך דקתני רבי יהודה אומר כו' כיון דאכלינהו לפירות** ולא גרסינן דאכלינהו: **אלא בדשיירא** גרסינן **הכא נמי בדשייר.** אם לא אכלן ומכרן ולקח בהו קרקע ועשתה פירות סליק נפשו מהן ולא מן הראשונים: **ורב סבר תנאו קייס.** כרבי יהודה דאמרי' ז) גבי מקדש את האשה על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה בדבר שבממון תנאו קיים והכא אמאי יירשנה דקסבר רב ירושת הבעל דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה להיות תנאו בטל: על תמכור והלכך המכר הוא הגרוע: ואימא מירושה סליק נפשי' ממכירה לא סליק נפשיה פי' שהיא תוכל למכור נכסיה מיד ותפסידנו הפירות והגוף א"כ הירושה גרוע מן המכר. אמר אביי מיתה שביח מכירה לא שביח וכי מסלק אינש נפשיה ממילתא דל"ש. פי' שאין עשויה למכור בנכסי אביה. רב אשי אמר בנכסייך ולא בפירותיהן בנכסייך ולא לאחר מיתה. פי' רב אשי דייק לישנא אמאי לא איסתלק מפירות ומירושה מסתמא עד שיפרש. דכי אמר דין ודברים אין לי בנכסייך הכי משמע מגוף מסתלק אבל לא מן הפירות וגם כ"ז שהן נכסייך. אבל לא"מ בטל שמה מעליהן הלכך מסתמא לא נסתלק אלא אם מכרה ונתנה: ד"י אומר לעולם הוא אוכל פ"פ וכו'. אלו הן פירות ואלו הן פ"פ הכניסה לו קרקע ועשת לו פירות ה"ה פירות מכר הפירות ולקח מהן קרקע ולב"ה חזקה קמייתא עדיפא ופליג רבא אדאביי ואמר דאם נפלו לה כשהיא תחתיו דבעל כ"ע ידו של בעל עדיפא מידה וכשמת אע"ג דגריע יד היבם מיד הבעל הו"ל ידו כידה והוא זוכה בנכסים והוא יורשה הכל שבחזקתו עומדים ומתני' דנפלו לה כשהיא ש"י. עי' בפסקי בפ' החולץ (והרב פי' נ"מ לש"י בענין אחר ועי' הפסק לקמן בהל' מי שמת והניח אשה ובע"ח אי הל' כאביי דידו כידה או הל' כרבא דידו עדיפא מידה). איבעיא להו קנו מידו מהו רב יוסף אמר מדין ודברים קנו מידו ור"נ אמר מגופא של קרקע קנו מידו אמר אמימר הל' מגופא של קרקע קנו מידו פי' המורה דאבריתא דלעיל קאי דתניא האומר לחבירו וכו' אבל במתני' לא מהני קנין ליפות כחה דהא באמירה ובלא לשון מתנה סגי לאסתלוקי אפילו מגוף הקרקע היכא דפרש וכדקתני סיפא וטעמיה

ז) א מיי' פי"ב מהלכות אישות הלכה ט ופ"ח מהל' מלוה ה"ז ונמ"מ סס עיל אה"ע פי' סט:

מוסף רש"י

בוצינא טב מקרא. משל הדיוט הוא, האומר לחבירו דלעת קטנה אני נותן לך במתנה, אם תרצה לתולשה עכשיו תלוש, ואם תרצה להניחה עד שתגדל ותעשה קרע המיחה ותגדל, טוב לו ליטלה מיד, שמא לאחר זמן יתחרט בו זה, או שמא לא יעמוד זה לזה (סוכה נז: וכנו"ז תמורה ט.). **וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה.** יותר ממה שעשתה תורה לדברים (זבחים קא.).

תוספות רי"ד

לטובתי וכך כתב גם ר"ח ז"ל דכל האי סוגיא אליבא דרב דאמר ירושת הבעל דרבנן ומ"ה יכול להסתלק ממנה אבל אי הות דאורייתא לא היה יכול להסתלק ממנה. וכדרבא דאמר רבא האומר א"א בתק"ח כגון זו שומעים לו. פי' מביא ראיה שאע"פ שלא באת לידו יכול להסתלק ממנה מאי כגון זו אהיכא קאי אדר"ה א"ר דאר"ה א"ר יכולה אשה שתאמר לבעלה א"נ וא"ע פי' דקסבר רב מזוני עיקר ותיקנו מע"י לבעלה משום איבה והלכך יכולה אשה לומר כלום תקנו חכמים אלא להנאתי ולטובתי א"א בהנאה זו אלמא יכול אדם להסתלק ממה שתקנו חכמים לטובתו. ה"נ כל דין נכסי מלוג בין פירות בין ירושה תיקון חכמים הוא שתיקנו לטובתו של בעל ויכול הוא להסתלק מהן. א"ה אפילו נשואה נמי. פי' כיון דטעמא דמילתא הוא משום דהוי תקנת חכמים שתיקנו להנאתו ואדם יכול להסתלק ממנה אמאי אוקמי' ר"י בכותב לה ועודה ארוסה אפילו נשואה נמי. אמר אביי נשואה ידו כידה. פי' וכיון שידו כידה הו"ל לנכסים ברשותו וכיון שהנכסים ברשותו צריך ליתן לשון מתנה ואין לשון סילוק מועיל בהם רבא אמר ידו עדיפא מידה. ונ"מ לשומרת יבם. פי' לענין דין ודברים לא פליגי דבין ידו עדיפא מידה ובין ידו כידה אין מועיל בה לשון סילוק אלא לשון (כתובה) [מתנה] ולא נ"מ אלא לש"י דתנן ש"י שנפלו כו'. ואיפלגו ב"ש וב"ה בנכ"מ שבש"א אם מתה יחלוקו יורשי הבעל דהיינו היבם עם יורשי האב וכו' כדלעיל ואוקי אביי פלוגתייהו בפ' החולץ שנפלו לה כשהיא תחתיו דבעל וקסבר אביי ידו כידה כשמת ונפלה לפני יבם ומתה עד שלא נתיבמה יורשיה ויורשי הבעל באין לירש זה מכח אחותו וזה מכח אחיו לב"ש חלוקה עדיפא

גליון הש"ס

גמ' יד בעל השטר. ר"ב דף קמו ע"א: תוס' ד"ה מיתה וכו' מסתבכת בלידה. עיין שער המלך פ"ד הט"ז מהל' סוכה בסופו:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה רב אשי וכו' למאי דלית ליה. נ"ב עיין בפרק גט פשוט דף קסו תוס' ד"ה אר"א ועיין בב"מ:

תוספות רי"ד (המשך)

דמתני' דאמר ה"ז אוכל פירות לאו משום גריעותא דלשון דין ודברים הוא אלא משום דלא פריש ממאי סליק ואמרי' ידה על התחתונה כדנפרש לקמן אינה יכולה לומר לו מן הכל נסתלקת והלכך מה לי קנו מידו ומה לי לא קנו אלא אבריתא קא מבעיא ליה דקתני דלא אמר כלום וטעמא משום גריעותא דלישנא דלישנא היא מי אמרי' לא קנה בחליפין הללו כלום [דהא] לא אמר עליהן אלא לשון דין ודברים א"ד אין חליפין באין אלא לדבר שיש בו ממש שזה קונה את הסודר ומקנה לו את החפץ המכר או המתנה ועל גופה של קרקע קנו מידו ומתנה גמורה היא אבל רבינו האי גאון וד"י זצ"ל פרשו דאבריתא בכותב לאשתו ועודה ארוסה קאי וכפתרון המורה נ"ל דאי כפתרונם היכי אמר ר"י מדין ודברים קנו מידו הא אהני האי לישנא מיהא לפירות דבאוקימנא למתניתין בכותב ועודה ארוסה. ודהכי הול"ל מפירות קנו מידו ולא מגופה של קרקע ומדקאמר מדין ודברים קנו מידו ש"מ שאין זה הקנין מועיל לו כלום. ורב צמח גאון ורב נחשון גאון ז"ל מפרשי' דאנשואה קאי וזה הפתרון יתכן דדין הנשואה ככל אדם שהוא שוחף עם חבירו בשדה: א"כ למה כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך וכו'. ותימא ליה מכל מילי סליקת נפשך. פי' כיון דאוקמת דבלשון זה יכול להסתלק בעודה ארוסה למה אינו מסתלק מן הכל אמר אביי יד בעל השטר על התחתונה שכיון שהשטר סתום אנו מורידין אותו לפחות ממשמעותו ואימא מפירי סליק נפשיה מגופא לא סליק נפשיה פי' שיותר הוא חשוב הגוף מן הפירות. אמר אביי בוצינא טב מקרא. פי' הפירות מצוין תדיר והגוף או המכר או לא

ח) [עיין רוש"ן קנ: יש"ן], ט) [סוכה נו: תמורה ט.], י) [גיטין ל: פה.], ל) [קידושין יט: יש"ן], מ) [כתובות נב:], נ) [נמות לו: יש"ן], ס) [לעיל נו.], ע) [וע"ע תוס' סוכה נו:], פ) [לעיל סז.].

על מנת שאין לך עלי דין אונאה. אמכור לך חפץ זה: **יש לו עליו** (א). דמתנה על של תורה הוא אל מונו (ויקרא כה): **ורב סבר אם מפה לא יירשנה.** דקסבר ירושת הבעל דרבנן ולא עשו חזוק לדבריהן כשל תורה: **הא בדרבנן.** כגון זה שהתנה שלא יאכל פירות: **ורב סבר.** אפי' תנאי הפירות נמי בעל דחכמים עשו חזוק לדבריהם כשל תורה וכ"ש הירושה שהיא של תורה: **האי כטעמיה וכהילכתיה הוא.** סבירא ליה לרב כטעמיה דרבן שמעון דמתנה על של תורה תנאו בטל וכהילכתיה דאם מתה יירשנה: **יחזיר לבני משפחה.** ביובל: **וינכה להם מן הדמים.** קס"ד יחזירם להם בדמים קלים: **אמאי יחזיר.** ירושה אינה מחזרת ביובל כדאמרי' בבכורות (דף נב:): **משום פגם משפחה.** גנאי הוא להם שיהיו אחרים נקברים עמהם והם יקברו בקבורת אחרים: **דמי קבר אשתו.** שחייב הוא בקבורתה: **כדתניא.** לוקח בית הקברות מחזירו על כרחו: **וקוברים אותו בעל כרחו.** של לוקח: **אלא לא גרסי': מתני' יגאנו לכושל שבהן.** דגמרא מפרש מאי ניהו. ואף על גב דלא משתעבדי מטלטלי דיתמי לא לגבעל חוב ולא לכתובה הכא דלאו ברשותייהו מנחי קבירא לרבי טרפון דמוליאין מיד הלוה או מיד מי שהפקדון אצלו ונותנין לבעל חוב ולכתובה שנתחייב בהן המת מחייב: **יגאנו ליורשים.** ולא מהניא תפיסה: **שכולן צריכין שבועה.** דתנן בפירקין (ב) הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה וכל זמן שלא נשבעו אין להם רשות בהם ואין אנו יודעין אם יש להם עליו כלום הלכך משמת המת זכו בהן היורשין וברשותן הן: **כל הקודם בהן זכה.** קדמו יורשין זכו ואין מוליאין מידם דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לג"ח ולכתובה קדם אחד מהן האשה או המלוה זכה הוא דר' טרפון אית ליה תפיסה לגאחר מיתה מהנית: **זכתה אשה יתר על כתובתה.** אם קדמה ותפסה ויש יותר מן הכתובה או קדם בעל חוב ותפס ויש בהן יותר על חובו: **המותר יגאנו לכושל שבהן.** זה בעל השטר שידו על התחתונה ואם יבואו ליד היתומים שוב לא יוציא מהם לא אשה ולא בעל חוב: **גמ' להולאה ניתנה.** ואינה קיימת בעין דמתסרא גוביינא ומש"ה אמר רבי טרפון דלא מנחי ברשותא דיתמי: **אבל פקדון דאיתיה בעיניה אימא לו.** דכל היכא דאיתיה ברשותא דיתמי אימיה: **לכושל שבראיה.** למי שבטרו מאוחר שלא יוכל לערוף לקוחות הקודמים לו: **לכתובת אשה.** היא קרויה כושל שאין דרכה לחזר אחר נכסי המת ולבקש היכן יש לו קרקע: **משום חינא.** שימצאו האנשים מן בעיני הנשים ויהיו נשאות להן שלא תדאגנה להפסיד כתובתן: **והוא כשר.** והלכך כשר והגון לעשות כן: **כולהו נמי דיורשין הוו.** כיון דטעמא דר' עקיבא משום דלא נשבעו הוא כי תפסי נמי אמאי זכו הרי זכו בהן יורשים משעת מיתה ונכסי דיתמי קא תפסי: **ואיידי דאמר ר' טרפון מוכר.** אהדר ליה אינו נמי דאמאי דאיירו ביה ולעולם בכולהו נמי אית ליה דאפילו תפס מפקינן ליה מיניה: ור"ע

וסבר רב תנאו קיים והא (ג) **איתמר האומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה** (ד) **רב אמר יש לו עליו אונאה ושמואל אמר אין לו עליו אונאה אלא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ולאו מטעמיה דאילו רבן שמעון בן גמליאל סבר מתה יירשנה ורב סבר מתה לא יירשנה האי מטעמיה ולא כהילכתיה הוא אלא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר אם מתה יירשנה ולאו מטעמיה דאילו רבן שמעון בן גמליאל סבר דבאורייתא תנאו בטל הא בדרבנן תנאו קיים ורב סבר אפילו בדרבנן תנאו בטל האי כטעמיה וכהילכתיה הוא ורב מוסיף הוא אלא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר אם מתה יירשנה ולאו מטעמיה דאילו רבן שמעון בן גמליאל סבר** (ה) **ירושת הבעל דאורייתא וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ורב סבר ירושת הבעל דרבנן** (ו) **וחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה ורב סבר ירושת הבעל דרבנן והתנן** (ז) **רבי יוחנן בן ברוקא אומר היורש את אשתו יחזיר לבני משפחה וינכה להן מן הדמים והוינן בה מאי קסבר אי קסבר ירושת הבעל דאורייתא אמאי יחזיר ואי דרבנן דמים מאי עבידתייהו ואמר רב לעולם קסבר ירושת הבעל דאורייתא וכגון שהורישתו אשתו בית הקברות** (ח) **משום פגם משפחה אמור רבנן לישקול דמי וליהדר ומאי ינכה להן מן הדמים דמי קבר אשתו כדתניא** (ט) **המוכר קברו ודרך קברו מעמדו ומקום הספידו באין בני משפחה וקוברין אותו בעל כרחו משום פגם משפחה רב לטעמיה דרבי יוחנן בן ברוקא קאמר וליה לא סבירא ליה: מתני' מי שמת והניח אשה ובעל חוב ויורשין והיה לו פקדון או מלוה ביד אחרים רבי טרפון אומר ינתנו לכושל שבהן רבי עקיבא אומר אין מרחמין בדין** (י) **אלא ינתנו ליורשין שכולן צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה הניח פירות תלושין מן הקרקע** (יא) **כל הקודם בהן זכה זכתה אשה יותר מכתובתה ובעל חוב יותר על חובו המותר רבי טרפון אומר ינתנו לכושל שבהן רבי עקיבא אומר אין מרחמין בדין אלא ינתנו ליורשין שכולם צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה: גמ' למה לי למיתני מלוה למה לי למיתני פקדון צריכא דאי תנא מלוה בהא קאמר רבי טרפון משום דמלוה להוצאה ניתנה אבל פקדון דאיתיה בעיניה אימא מודי ליה לרבי עקיבא ואי תנא הא בהא קאמר רבי עקיבא אבל בהך אימא מודי לרבי טרפון צריכא: מאי לכושל רבי יוסי ברבי חנינא אומר לכושל שבראיה רבי יוחנן אמר לכתובת אשה** (יב) **משום** (יג) **חינא כתנאי ר' בנימין אומר לכושל שבראיה והוא כשר רבי אלעזר אומר לכתובת אשה משום חינא: הניח פירות התלושין: ורבי עקיבא מאי אירא מותר כולהו נמי דיורשין הוו אין הכי נמי ואיידי דאמר רבי טרפון מותר תנא איהו נמי מותר**

ור"ע

וסבר רב תנאו קיים והא איתמר כו'. ולע"ג דבפרק הזהב (ב"מ דף נא: ושם) מוקי רב נפשיה אפי' כר' יהודה דאמר בדבר שבממון תנאו קיים דעד כאן לא קאמר ר' יהודה התם אלא דידעה וקמחלה הכא מי ידע דמחיל הכא ליכא לשנויי הכי דה"ל לא ידע דמחיל שהרי אינו ברור לו שהיא תמות בחייו שמא הוא ימות בחייה לכך פריך שפיר: **ורב סבר דאפי' בדרבנן תנאו בטל.** פירש בקונטרס דהיינו בפירות וקשה לר"י דא"כ רב דלא כחד דהא במתניתין אפילו לר' יהודה מהני תנאה בפירות והיינו משום דלא שכיחי כדאמרי' בריש פרק אע"פ (לעיל דף נו:) ונראה לפרש בדרבנן היינו בעלמא בשום דבר דהוי מדרבנן: **משום פגם משפחה לישקול דמי וליהדר.** תימה לרשב"א דא"כ מאי איריא ביובל אפי' בלא יובל נמי דע"כ ביובל איירי דאי בלא יובל קאמר דמחזיר א"כ אמאי אילטריך ליה לרב למימר דסבירא ליה דירושת הבעל דאורייתא הוי"ל למימר דרבנן ועוד דאיובל מיתגייא וצריך לומר דליכא פגם משפחה עד היובל שאז כל הירושות מוחזרות וזו אינה מוחזרת ומיכר שהם קבורים בשל אחרים:

לכתובת אשה. תימה דהא תנן בבכורות בפרק יש בכור (נב. ושם) דאין אשה נוטלת בראוי ומלוה משני ליה רבנן דאוי בפרק יש נוחלין (ב"ב דף קכה: ושם) וצריך לחלק דדוקא גבי בכור חשיבה מלוה דאוי ולא לכתובת אשה:

לכתובת אשה משום חינא. פירש ר"מ שימצאו האנשים מן בעיני האנשים ויהיה להן קופלים יותר וכן משמע בערוך ובירושלמי וכן משמע לקמן בפ' אלמנה (דף נו:) דפריך למ"ד משום חינא יורשים מאי מן איכא ומשני שירשתה בתה או אחותה פי' שאף היא צריכה שיקפלו עליה בני אדם ולפי' הקונטרס נמי יש לפרש דכיון שראוות בתה ואחותה שכך בקל בתה להם כתובה נשאות יותר ברצון לאנשים ואל תתמה דהכא יפה כח האשה מכח בעל חוב משום חינא ולענין זיבורית תנן בהניקין (גיטין מט: ושם) דבעל חוב בזיבורית וכתובת אשה בזיבורית וגירעו כחה מכח בע"מ משום דיותר ממה שהאיש רוצה ליתן אשה רוצה ליטול ואם משום חינא לעשות דינה בזיבורית כבעל חוב דאין לדמות תקנת חכמים זו לזו כענין שמצינו משקי בי מטבחיא דכן שהקילו שלא להרבות טומאה במקדש ולענין כמה דברים החמירו יותר כדאמרינן בפסחים (דף טז.) ולרבי

ניתנה אבל פקדון דאיתיה בעיניה אימא מודי ליה לרבי עקיבא ואי תנא הא בהא קאמר רבי עקיבא אבל בהך אימא מודי לרבי טרפון צריכא: מאי לכושל רבי יוסי ברבי חנינא אומר לכושל שבראיה רבי יוחנן אמר לכתובת אשה (יג) משום חינא כתנאי ר' בנימין אומר לכושל שבראיה והוא כשר רבי אלעזר אומר לכתובת אשה משום חינא: הניח פירות התלושין: ורבי עקיבא מאי אירא מותר כולהו נמי דיורשין הוו אין הכי נמי ואיידי דאמר רבי טרפון מותר תנא איהו נמי מותר

ור"ע

מסורת הש"ס

א) ב"מ נא. מכות נ:, ב) [בכורות נב:], ג) [יבמות לו: וש"נ], ד) בכורות נב:, ה) [קידושין יח. וש"נ], ו) ב"ב ק: בכורות נב:, ז) [נקמן לו:] גיטין לה. מט:], ח) [פירוש דמין דידעי איתתא דמילתא בעל חוב ויורשין לאחר מיתה מקמה תהא משברתא לבעלה בכל כחה מחיים ומתוך כך תמצא מן לפניו ויהיה שלום ביו לביתה. ערוך מן ב' וכל"ש מגא ל"ז], ט) [נקמן פז.], י) [הפדות כ"ב התוי"ט פס"ח דבכורות], כ) [ועי' תוס' גיטין מט: ד"ה משום],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה יש לו עליו אונאה דמתנה:

מוסף רש"י

המוכר קברו. מערות היו עושין לבן בחייהן לקבור שם מתי משפחה (רשב"ם ב"ב קז:). מעמדו. שעושין מעמדות שבעה לעת (בכורות נב:) אי: שעומדין ויושבין שם סמוך לבית הקברות בשופט מן הקבר (רשב"ם ב"ב שם). וקוברין אותו בעל כרחו. של לוקח (בכורות שם) ותקנת חכמים היא (ב"ב שם). משום פגם משפחה. גנאי הוא להם שאין לקרוביהם מקום קבורה הלכך אמור רבנן לישקול דמי וליהדר, והכי אמרינן בהדיא בבכורות בשלמי פ' יש בכור לנחלה (שם). משום חינא. שיהא מן האנשים בעיני הנשים ליגשא להם (גיטין לה. ובערי"ל לקמן צז:).

תוספות רי"ד

ועשתה פירות ד"ה פ"פ: כתב רבינו האי ז"ל דהל' כר"י. ואינו נ"ל דכ"ל שלא איפסקא הל' בהדיא לא שבקי' כללא דיחיד ורבים הל' כרבים ואע"ג דבעל הגמ' [מבעיא] אליבא דידיה כך דרך האמוראים לחקור בדברי התנאים לעמוד על סוף דעתם ומ"ה לא שבקינן לכללא ולמיפסק הל' כוותיה: רשב"א אם מתה יירשנה וכו'. פי' קסבר רשב"ג ירושת הבעל דאורייתא כדנפקא לן בפ' י"נ מירש אותה מלמד שהבעל יורש את אשתו אבל תיקון פירות דהיא מדרבנן תנאו קיים. אמר רב הל' כרשב"ג דאם מתה יירשנה ולאו מטעמיה דאילו רשב"ג סבר ירושת הבעל דאורייתא ותנאו בטל ורב סבר ירושת הבעל דרבנן ותנאו בטל דחכמים עשו חיזוק לדבריהם [יותר] משל תורה. ואין הלכה כרשב"ג דאמר המתנה עמ"ש בתורה תנאו בטל. דקי"ל הלכה כר"י דאמר בדבר שבממון תנאו קיים. ולא כרב דאמר בדרבנן תנאו בטל דהא אמר רב כהנא נחלה הבאה לאדם ממ"א מתנה עליה שלא יירשנה. עיין בס"ה: **מתני'** מי שמת

עין משפט נר מצוה

ח א מי' פי"ג מהלכות מכירה הלכה ג סמג לאוין קנ טוש"ע ח"מ סי' רכז סעיף כא:

ט ב מי' פכ"ד מהלכות מכירה הלכה יז סמג עשין פב טוש"ע י"ד סי' שמו סעיף ח וטוש"ע ח"מ סי' רז סעיף ז:

י ג (מיי' פי"ב מהל' מלוה) סמג עשין נד טוש"ע אה"ע סימן קב סעיף ב וטוש"ע ח"מ סי' קז סעיף ח:

יא ד (מיי' פ"ח מהלכות משכון הלכה י ופי"ח מהלכות מלוה הלכה ח) סמג עשין מח ולד טוש"ע אה"ע סי' קב סעיף ב ג וטוש"ע ח"מ סימן קד סעיף ג ה:

תוספות רי"ד (המשך)

והניח אשה וב"ח ויורשין והיתה לו מלוה או פקדון ביד אחרים ר"ש אומר ינתן לכושל שבהן ר"ע אומר אין מרחמין בדין אלא ינתנו ליורשים שכולן צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה הניח פירות תלושין מן הקרקע כל הקודם בהן זכתה אשה יותר על כתובתה וב"ח יותר על חובו המותר ר"ט אומר ינתן לכושל שבהן ר"ע אומר אין מרחמים בדין אלא ינתן ליורשים שכולן צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה. פי' מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לכתובה ולב"ח ואילו היה ביד היתומים לא היו גובים מהן אלא עכשיו בעבור שאינן ברשותן ואלא הן ביד אחרים (פי') כדקתני והיה מלוה או פקדון ביד אחרים ר"ט אומר שמוציאין אותן מיד אחרים וינתנו לכושל שבהן. פי' לשפל שבכולן ור"ע אומר אין מרחמין בדין אלא ינתן ליורשין שכולן צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה. פי' מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לכתובה ולב"ח ואילו היה ביד היתומים לא היו גובים מהן אלא עכשיו בעבור שאינן ברשותן ואלא הן ביד אחרים ר"ט אומר שמוציאין אותן מיד אחרים וינתנו לכושל שבהן. פי' לשפל שבכולן ור"ע אומר אין מרחמין בדין בעבור שהוא שפל אלא ה"ה בחזקת היורשין בכ"מ שהן שכולן צריכין שבועה ואח"כ גובין ועד שלא נשבעו אין להן כח לגבות אבל היורשין זוכין מיד בנכסיהם ואין דבר מעכבן הלכך כל היכא דאיתנהו ברשותייהו קיימו ובאילו היה תחת ידן (כמו) שאין כח בהן להוציא מידן. ואם הניח פירות תלושין קסבר ר"ט כ"ד שלא נכנסו ליד היורשין כל הקודם זכה ואם זכה האשה או הב"ח יותר על דינה יתנו לכושל שבהן ור"ע אומר ינתנו ליורשין: מאי לכושל שבהן ריב"ח אומר כושל שבראי'. פי' המאוחר לגבות ולטרוף מן הלקוחות זהו בע"ח ור"י אמר כתובת אשה משום חינא והיא הכושל שאין דרכה לחזר אחר הלקוחות: ומקשה ור"ע מאי אר"י מותר כלהו נמי דיורשין הוי פי' כיון דאמר ר"ע נכסי בחזקת יורשין קיימי כל מה שתפשו שלא כדין תפשו דכל היכי דקיימו הוו דיורשין ואמאי לא פליג אלא במותר בלחוד. ומהדר אה"נ ואיידי דאמר ר"ט מותר אמר איהו נמי מותר פי' כמה שאמר ר"ט ענה ר"ע אבל לדידיה לא שני ליה בין מותר לכל